

ÖZEL EĞİTİM DANIŞMANLIĞI İLE OLUMLU OKUL DENEYİMİ OLUŞTURMA ÇALIŞMASI

ÖZET

Milli Eğitim sistemimizdeki eğitim alanları açısından çok genç ve olgunlaşma evresinde olan özel eğitim hizmetleri; multidisipliner çalışma gerektiren bir hizmet alanıdır. Bu alanda literatürde tanımlanmış “Özel Eğitim Danışmanlığı” hizmeti mevcuttur ve özellikle gelişmiş ülkelerin eğitim sisteminde aktif olarak yer almaktadır. Diğer yandan ülkemizde, Özel Eğitim Danışmanlığı ile ilgili doğrudan tanımlanmış bir alan ya da meslek dalına rastlanmamıştır. İlgili yasa ve mevzuatlar incelendiğinde Özel Eğitim Danışmanlığı çalışma alanındaki rol ve sorumluluklar okul rehberlik öğretmenlerine verilmiştir.

Okul ziyaretlerimizde, sahada yapılan çalışmalarda görülen eksiklikler bizi, duruma olan bakış açısını değiştirme yönünde motive etmiştir. Okul yöneticileri, özel eğitim öğretmenleri ve rehberlik öğretmenlerinin katılımıyla gerçekleştirilen çalıştayla sorunlar tanımlanmış ve çözüm önerileri derlenmiştir. Geliştirilen çözüm önerilerinin özellikle çözüm odaklı ve uygulanabilir olmasına dikkat edilmiştir. Çalıştay önerileri doğrultusunda “Özel Eğitim Danışmanlığı Becerileri Eğitim Programı” geliştirilmiştir. Bu program; halihazırda sürdürülen hizmetiçi eğitim programlarından farklı olarak teorik temelli değil uygulamaya dönük beceri edindirme temellidir. Bu da çalışmamızın önemli boyutlarından biridir.

Pilot okulların seçiminde gönüllülük esası gözetilmiş, yapılan uygulamalarda, eğitim programının uygulanabilirliği ve verimliliği gözlenmiştir. Bu çalışma özel eğitim gereksinimli bireyi, ailesini, idarecileri, öğretmenleri, öğrencileri olumlu olarak etkilemiştir. Tüm paydaşların ve bileşenlerin yaşantılarına ve özellikle özel gereksinimli bireylerin okul yaşantılarını mutlu geçirmelerine katkı sağlayan çalışmamızın sürdürülmesi ve yaygınlaştırılmasının kıymetli olduğu kanaatine varılmıştır.

ABSTRACT

Special education, which is very young and in maturation phase comparing other educational approaches in our national education system, is a service area that requires multidisciplinary working. In literature there is a type of counseling described as special education counseling and it has functioned in education systems of developed countries. However, in our country there is no field of profession directly defined as special education counseling. According to the body of current law roles and responsibilities concerning special education counseling have been conferred to school counselors.

Failures in applications which we have discovered During our school visits has motivated us to modify our point of view. Problems were determined and solutions were discussed in a workshop in which school principals, special education teachers and school counselors from many different schools participated. During this workshop we have emphasized that suggested solutions must be applicable and solution oriented. “Special Education Counseling Skills Training Program” was developed In accordance with the suggestions. This program does not only provide theoretical approaches but also skill training concerning counseling applications in a school setting. This is an important aspect of our work.

The efficiency and applicability of the training program have been observed in pilot schools where volunteer school counselors, who participated in this training, work. Students with special needs, their families, teachers, school administrators and other students have been positively affected by this counseling application. Therefore we have reached a conclusion that it might be beneficial to sustain this application which helps especially students with special needs experience a happy school life and makes contributions to all other parties' life who have relation with students with special needs.

1.Giriş

1.1. Çalışmanın Özgünlüğü

Özel gereksinimli bireylerin; kendilerine sağlanan eğitim olanakları ve destekleyici hizmetlere ulaşmalarında, kendilerine, velilerine ve hatta eğitmenlerine verilecek rehberlik-danışmanlık hizmetleri hayati önem taşır. Bu yönde yürütülen rehberlik ve danışma hizmetleri, alanyazında “Özel Eğitim Danışmanlığı” olarak anılmaktadır.

Yaptığımız çalışma, Milli Eğitim Sistemimizde henüz adı konmamış ve yeri doldurulmamış “Özel Eğitim Danışmanlığı” kavramını getirmektedir. Yapılan kapsamlı çalışmalar sonucu, özel eğitim danışmanlığı konusunda bir eğitim programı geliştirilebilmiştir. Bu programı halihazırda yürütülen hizmetiçi eğitim programlarından ayıran en büyük özellik; beceri kazandırmaya dönük oluşudur. Bilgi edindirmekten ziyade uygulamaya dönük kazanımlarla şekillendirilmiştir.

1.2.Çalışmaya Neden İhtiyaç Duyulduğu

Özel eğitim danışmanlığı; özel gereksinimli bireylerin, kendilerine sağlanan hizmetlere erişimi kolaylaştırma yanında, hak savunuculuğu, geçiş planlaması, davranış değişikliği, ebeveynlere danışmanlık, uzmanlara tavsiyede bulunmak, benlik saygısını artırmak, çok disiplinli ekibin bir parçası olarak çalışmak, sosyal becerilerin öğretilmesi, ebeveynlere ve okul personeline danışman olarak hizmet etmeyi de kapsar.

Özel gereksinimli öğrencilerle yapılan çalışmalar, özel gereksinimi olmayan öğrencilerle yapılan çalışmalara göre daha fazla dikkat gerektirir ve zorlayıcıdır. Okul rehberlik servisinin birden fazla görevi olması bu stresi artırır. Bakıldığında özel gereksinimli bir öğrencisi olan rehberlik öğretmeni;

- Öğrenciye danışmanlık
- Veliye danışmanlık
- Öğretmene danışmanlık
- Öğrencinin sınıf arkadaşlarına danışmanlık
- BEP ekibine danışmanlık
- Yöneticiye danışmanlık
- Çok disiplinli bir ekibin parçası olmak
- Davranışsal eğitimsel ve psikolojik değerlendirmeler katılmak
- Hak savunuculuğu görevlerini yerine getirmekle sorumludur.

Bütün bunların yanında;

- Farklılığın kabulü
- Farklılığa uyum sağlama
- Sosyal desteğin geliştirilmesi
- Negatif öğretmen tutumlarının değiştirilmesi
- Uygun eğitimin planlanması ve uygulanması
- Aile bilgilendirmesi
- Özel gereksinimli kardeşle yaşama olgularına etkin biçimde yaklaşmak zorundadır.

Rehberlik öğretmenin böylesine çok yönlü ve girift görevleri/sorumlulukları olmasına karşın akademik altyapı ve mesleki beslemeye yönelik aldığı hizmetiçi eğitimler bilgi edindirmeye yöneliktir. Teoriktir ve uygulama süreçlerini göstermekten uzaktır.

2.Problem Durumu

Merkezimiz sorumluluk bölgesinde bulunan 220 okula yapılan ziyaretlerde; özel gereksinimli öğrencileri tanılama, yönlendirme, okul deneyimini etkili ve mutlu geçirme konularında eksiklikler olduğu görülmüştür. Bu eksikliklerin önemli bölümünün okul rehberlik öğretmenin özel eğitim

farklılıklarına saygı, yönlendirme, hak savunuculuğu, sosyal beceri kazandırma, tutum değiştirme, aile desteği sağlama gibi konularda danışmanlık ve müşavirlik becerilerinin yeterli düzeyde olmamasından kaynaklanmaktadır.

Ortaya çıkan tabloda disiplinler arası çalışma ürünü olan özel eğitim hizmetleri için, özel gereksinimli bireylerin okul deneyimini mutlu ve verimli geçirmelerini sağlamakta yetersiz kaldığı düşünülebilir.

3. Çalışmanın Amaç ve Hedefleri

3.1. Çalışmanın Amacı

“Özel Eğitim Danışmanlığı Eğitim Programı” ile özel gereksinimli bireylere verilen rehberlik hizmetlerinde, okul rehberlik öğretmenlerine “Özel Eğitim Danışmanlığı” becerisi kazandırarak, özel gereksinimli bireylerin okul deneyimlerini mutlu ve verimli geçirmelerini sağlamak.

3.2. Çalışmanın Hedefleri

- 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı içinde, sahada görev alan en az 100 profesyonele “Özel Eğitim Danışmanlığı” kavramı ve uygulamaları konusunda farkındalık oluşturmak.
- Ekim 2017-Ocak 2018 tarihleri arasında, seçilen pilot okullarda görev yapan 10 rehberlik öğretmenin özel eğitim ile ilgili rol ve sorumluluklarının beceriye dönüştürülmesini sağlamak.
- Ekim 2017-Ocak 2018 tarihleri arasında, sorumluluk bölgemizdeki 9 ilçe ve 220 okulda görev yapan tüm rehberlik öğretmenlerine; özel eğitim gereksinimi fark edildiği andan itibaren, tanılama, değerlendirme ve yönlendirme faaliyetlerinden başlayarak uygun yönlendirme usullerinin benimsenmesini sağlamak.
- 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılında, pilot okullardan seçilmiş, özel gereksinimli 50 öğrenci ve uyum eğitim stratejilerinin oluşturulmasında, günlük yaşam ve okul deneyimi içine gömülü sosyal beceri geliştirmek.
- 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılında, pilot okullardan seçilmiş, özel gereksinimli 20 öğrenci için, rehberlik öğretmenin; kapsayıcı eğitim, farklılıkların kabulü, hak savunuculuğu misyonlarını yerine getirebilmelerini sağlamak.
- 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılında, bir okul ortamında duygusal sağlığın tadını çıkararak başarı sağlamayı kolaylaştırmak için seçilen 50 özel gereksinimli öğrenci ailelerinin uygun destek ve müdahalelere erişebilmelerini sağlamak.
- 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı sonunadek pilot okullardan seçilmiş, normal gelişim gösteren en az 250 öğrenci ve en az 100 okul personelinin, tutum ve davranışları ile genel okul politikalarını iyileştirerek özel gereksinimli öğrencilerin okul deneyimlerini olumlu yönde geliştirmek.
- Haziran 2017-Ağustos 2017 tarihleri arasında özel eğitim danışmanlığı konusunda bir eğitim programı hazırlamak ve bunu gönüllü 10 rehberlik öğretmenine uygulamak.
- Mayıs 2017 içerisinde en az 100 profesyonele ulaşarak özel eğitim hizmetleri uygulamalarında karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini ortaya koymak.

4. Yöntem ve Plan

4.1. Yöntem

Uygulama gerçekleştirilirken, özel eğitim gereksinimli bireylere verilen hizmetler ve onların bu hizmetlere erişimini kolaylaştıran danışmanlık hizmetlerinin durumu ele alınmıştır. Bu durumu belirlemek amacıyla 9 ilçe ve 220 okulda, betimsel tarama yöntemleri kullanılmış, okul ziyaretleri yapılmıştır. Var olan durum ve olması istenen durum arasındaki farkı belirlemek için okul ziyaret formu, genel yeterlilik anketi uygulanmış, genel sorun profili çıkarılmıştır.

Özel eğitim hizmetleri ve bu hizmetlere erişim ile ilgili süreç iyileştirme çalışmayı düzenlenerek, işleyişte yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri, direk sahada çalışan profesyonellerce belirlenmiştir.

Eğitim ihtiyaçları analiziyle eğitim programı oluşturulma süreci, kazanım, içerik, süreç ve değerlendirme boyutları belirlenmiştir. Program hedef ve içeriğinin belirlenmesinde “görüşme modeli” kullanılmıştır. Program geliştirme sürecinde MEB Hizmetiçi Eğitim Programı Şablonuna uygun davranılmıştır.

Gönüllü rehberlik öğretmenlerine, özel eğitim gereksinimli bireylere verilen hizmetlerle ilgili, danışmanlık becerileri eğitimi verilmiş, eğitim programının değerlendirmesi katılımcı görüşlerine dayalı olarak yapılmıştır.

4.2. Plan

Faaliyetler	Başlangıç	Bitiş	Sorumlu	Açıklamalar
Saha Ziyaretleri	06.03.2017	10.04.2017	Kurum Müdürü	9 İlçe. 220 Okul
Saha Ziyaretlerinden Elde Edilen Verilerin Analizi	14.04.2017	12.05.2017	Rehberlik Hizmetleri Bölüm Başkanı	Rehberlik Hizmetleri Bölüm Çalışanları İle
Süreç İyileştirme Çalıştayı Programının Hazırlanması	15.05.2017	18.05.2017	Rehberlik Hizmetleri Bölüm Başkanı	
Özel Eğitim Hizmetleri ve Bu Hizmetlere Erişim İle İlgili Süreç İyileştirme Çalıştayı Yapılması	24.05.2017	25.05.2017	Kurum Müdürü	10 Okul Yöneticisi 10 Özel Eğitim Öğretmeni ve 80 Rehberlik Öğretmeninin Katılımıyla
Çalıştay Önerilerinin Raporlaştırılması	29.05.2017	23.06.2017	Merkezde Görevli Rehberlik Öğretmeni 1	
Özel Eğitim Gereksinimli Bireylere Verilen Hizmetlerle İlgili Danışmanlık Becerileri Eğitim Programının Geliştirilmesi	26.06.2017	11.08.2017	Rehberlik Hizmetleri Bölüm Başkanı	
Pilot Uygulama Yapılacak Okulların Belirlenmesi	14.08.2017	18.08.2017	Merkezde Görevli Rehberlik Öğretmeni 2	
Özel Eğitim Gereksinimli Bireylere Verilen Hizmetlerle İlgili Danışmanlık Becerileri Eğitim Programının Uygulanması	09.10.2017	13.10.2017	Kurum Müdürü	Seçilen 10 Pilot Okul Rehberlik Öğretmenlerine
10 Pilot Okulda Yapılan Çalışmaların İzlenmesi (I. İzleme)	20.11.2017	24.11.2017	Rehberlik Hizmetleri Bölüm Başkanı	
10 Pilot Okulda Yapılan Çalışmaların İzlenmesi (II. İzleme)	25.12.2017	29.12.2017	Merkezde Görevli Rehberlik Öğretmeni 2	
Çalışma Sonu Değerlendirme Toplantısı	17.01.2018		Kurum Müdürü	Seçilen 10 Pilot Okul Rehberlik Öğretmenleri ve Çalışma Ekibi

5. Uygulama

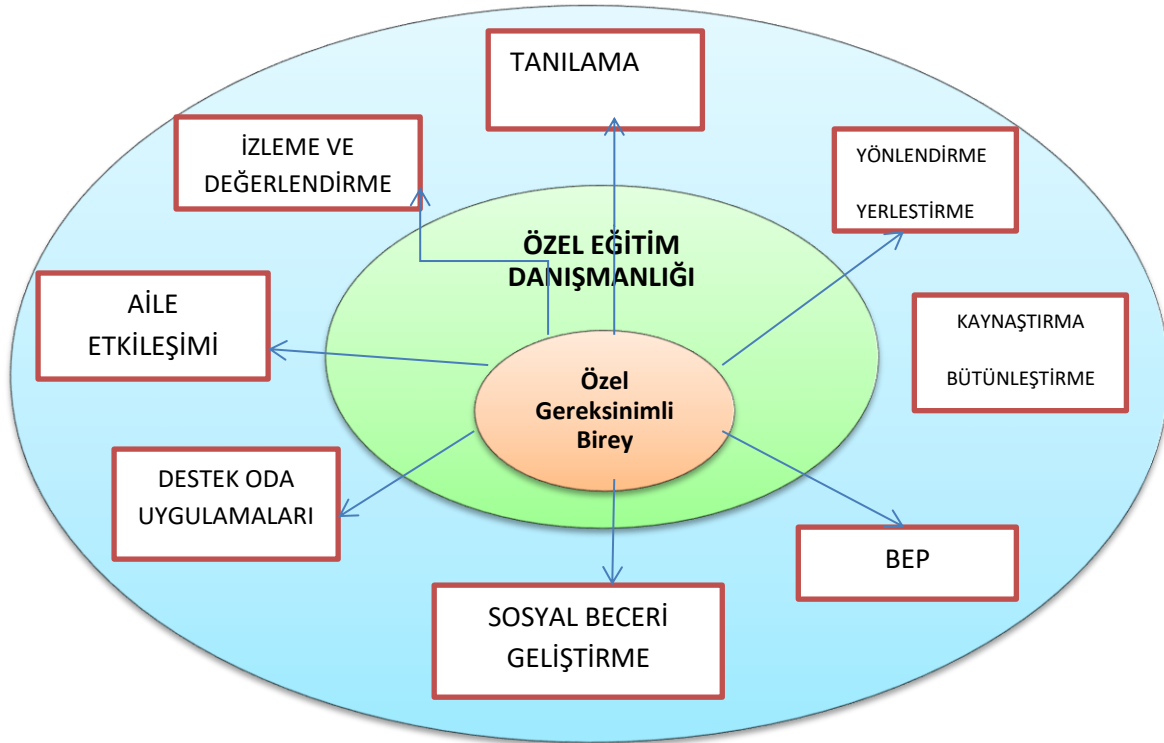
5.1. Çalışmanın Uygulanması

Sorumluluk sahasında bulunan 9 ilçede 220 okulun ziyaret edilmesiyle başlayan süreç, sahada/yerinde gerçekleştirilen gözlemler ve doldurulan gözlem formlarının incelenmesiyle özel eğitim ile ilgili olması gerekenler ile var olan durum arasındaki farkları ortaya koymuştur. Böylece eğitim ihtiyaçlarının analizi yapılmış ve problemin çatısı belirlenmiştir.

Sahada çalışan öğretmenlerin teorik açıdan donanımlı olmasına karşın uygulamaya dönük becerilerinin yeterli düzeyde olmaması, soruna yaklaşımı detaylandırma zorunluluğunu getirmiştir. Bu zorunluluk, çalıştay düzenleyerek eğitimin çerçevelendirilmesine ve katılımcıların katkılarıyla çözüm önerilerinde zenginlik oluşturulmasına zemin hazırlanmıştır. Rehberlik hizmetleri bölümünce çalıştay planlaması yapılmıştır.

Çalıştayda 10 Özel Eğitim Öğretmeni, 10 Okul Yöneticisi, 80 Rehberlik Öğretmeni görev almıştır. Çalıştay öncesi “Okul Ziyaretleri Gözlem Formu” ile belirlenen sorun alanları kategorize edilmiş ve çalışma gruplarına dağıtılmıştır. 2 gün süren çalıştayda bu sorun alanlarına dönük çözüm önerileri yine çalışma gruplarıca belirlenmiş ve çalıştay sonunda sunulmuştur. Elde edilen öneriler; “Özel Eğitim Danışmanlığı” uygulamalarının ihtiyacı karşılayacağını ortaya koymuştur.

Bunların ışığında, Özel Eğitim Danışmanlığı; özel gereksinimli bireylere verilen merkezi önemde bir hizmettir.

Öğretmenlere kazandırılacak Özel Eğitim Danışmanlığı becerileri için bir program geliştirme ihtiyacı doğmuştur. Programın hedef ve içeriğinin belirlenmesinde “Görüşme Modeli” kullanılmıştır. Bu modelde eğitimciler eğitim amaçları ve nelerin öğretilmesi gerektiği ile ilgili görüşlerini paylaşırlar. Görüşmeler problemlerden çözüm önerilerine doğru ilerler. (Ornstein, A.C. & Hunkin, F.P. , 2014:301) Program geliştirme sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Şablonuna uygun davranılmıştır. Geliştirilen program “beceri” odaklıdır ve uygulayıcı yetiştirmeye dönüktür. Program amaçlarının oluşturulmasında Doll tarafından tanımlanan “Üretici Amaçlar Yaklaşımı”

benimsenmiştir. Amaçlar; özel eğitim gereksinimli bireylere, ailelerine, öğretmenlerine ve diğer ilgililere danışmanlık verirken, nasıl davranmaları gerektiği konusunda eğitmeyi merkeze almaktadır.

Özel Eğitim Danışmanı; danışmanlık konusunda bilgi ve beceri sahibi özel eğitim öğretmeni ya da rehber öğretmen olabilir. (Kırcaali-İftar, 1994) Bu çalışmada özel eğitim danışmanlığı eğitimi verilecekler rehberlik öğretmenleri arasından seçilmiştir. Bu öğretmenlerin görevli olduğu okullar ise pilot okullar olarak belirlenmiştir.

Belirlenen pilot okullarda görevli rehberlik öğretmenleri gönüllülük esasına dayalı olarak eğitim sürecine dahil edilmiştir. Merkezimizce gönüllü rehberlik öğretmenlerine 5 gün süreyle 30 saat süren Özel Eğitim Danışmanlığı Beceri Eğitim Programı uygulanmıştır. Eğitimler interaktif gerçekleştirilmiş, kalıcı öğrenme sağlanabilmesi için demonstrasyonlar yapılmıştır. Eğitim programının içeriğindeki her bir kazanım tek tek uygulanmıştır. Eğitim sonu değerlendirmelerde katılımcıların %100'ü eğitimin içeriğini faydalı ve uygulanabilir bulmuştur.

5.2. İzleme ve Değerlendirme

Eğitimin tamamlanmasının ardından, uygulayıcılar okullarında uygulamalara başlamışlardır. Bu çalışmaları eğitsel tanılamaya yönlendirmeden başlayarak, özel eğitim ihtiyacı olan birey, öğretmen, veli, okul yöneticileriyle, çok yönlü gerçekleştirmişlerdir. Yapılan izlemelerde çalışmaların; BEP toplantıları, aile danışma grupları, normal gelişim gösteren öğrencilere danışmanlık, okul idarelerine danışmanlık şeklinde yürütüldüğü görülmüştür.

Yüz yüze yapılan 2 izleme ile geri besleme, süreç iyileştirme çalışmaları sürdürülmüştür. Bu çalışmalar birebir okul ziyaretleriyle yapıldığı gibi anında çözüm arandığı durumlarda telefon ve internet görüşmeleriyle sağlanmıştır. İzleme çalışmaları bizzat sorumlu ekip üyesi tarafından okula gidilerek gerçekleştirilmiş ve gözlemler raporlaştırılmıştır.

Merkezimizde gerçekleştirilen Çalışma Sonu Toplantısı ile de çalışma ekibi ve uygulayıcılar merkezimizde bir araya gelmiş, çalışma sürecindeki yaşantıları paylaşmış ve toplantı çıktısı tutanak altına alınmıştır.

6.Sonuçlar

6.1. Paydaşlara sağlanan katkılar, amaç ve hedeflere ulaşma düzeyi

Çalışmamızın yürütüldüğü 10 pilot okul ve bu okullarda görevli 14 rehberlik öğretmeninden alınan dönütlerde görülmüştür ki;

- Rehberlik öğretmenleri, uygulamaya dönük beceriler edinmeleri dolayısıyla, müdahale, danışmanlık ve müşavirlik hizmetlerinde yeterliliklerinin arttığını söylemişlerdir. Öğrenci yönlendirme, yerleştirme, kapsayıcı eğitim uygulamaları ile ilgili özgüvenlerinin arttığını belirtmişlerdir. Aynı zamanda BEP oluşturma sürecinde, kendi görevlerine ve ekip üyelerinin sorumluluklarına daha çok hakim olduklarını, akademik beceriler yanında sosyal becerilere önem vermelerinin BEP'in uygulanabilirliğini ve verimliliğini arttırdığını dile getirmişlerdir. Sınıf öğretmenleri BEP oluşturma sürecini öğrenmişler, belirledikleri amaçlarda değişiklik yapabilecekleri bilgisini edinmeleriyle birlikte daha uygulanabilir, işlevsel planlar ortaya çıkmıştır.

Örneğin; R.Ö.1: “Bence en önemli sonuçlardan biri BEP hazırlamada daha önce akademik beceriler eksenli olduğumuzu fark etmek. Artık BEPE sosyal beceriler boyutunu eklemek oldu”

R.Ö.2: “Öğretmenleri okulda yapılan sosyal faaliyetlere özel eğitim gereksinimli öğrencileri de dahil etme konusunda daha etkili olabileceğini gözlemledim. Her sosyal faaliyetlere onları dahil etmeyi başarmak çok güzel.”

- Rehberlik servisleri özel eğitim alanında verilen hizmetlerle ilgili daha etkin ve verimli hale gelmiştir. Öğretmenler veliler ve idareciler tarafından daha erişilebilir bulunmuştur.

Örneğin; R.Ö.3: “Özel Eğitim Danışmanlığı Eğitiminden sonra yaptığım çalışmalar, özel eğitim gereksinimli öğrencilerle ilgili olarak; hem öğrenci hem öğretmen hem veliler için rehberlik

servisini daha erişilebilir hale getirdi. Yaptığım yönlendirmeler artık daha pratik. Hem öğretmen hem de velilerin daha fazla ilgisi çekmeye başladı.”

- Sınıf öğretmenlerinde özel gereksinimli öğrenciye akademik beceri edindirme kaygısı azalmış, odak noktası “topluma entegre olmuş, bütünleşmiş” bir öğrenci için çalışmaya kaymıştır. Böylece davranış kontrolü, sosyal toplumsal kurallara uyum, akran etkileşimi, ödev ve sorumlulukları yerine getirme, sabır ve sebat konuları, akademik beceriler kadar çok çalışılan alanlar haline gelmiştir. Bu durum sınıf öğretmenlerini rahatlatırken, özel gereksinimli bireyin akranları ve öğretmenleri tarafından kabul düzeyinde artma sağlamıştır.

Örneğin; R.Ö.4: “Özel eğitim sınıfına yönelik çalışmalarda tersine kaynaştırma (gönüllü öğrencilerle) etkili oldu. Bu noktada akran danışmanlığı uygulamalarını harekete geçirmek güzel sonuçlar verdi. Özel eğitim sınıflarındaki öğrenciler de normal sınıflardaki etkinliklere katıldılar.

- Özel eğitim gereksinimli öğrenciler düzenlenen etkinliklere katılma imkânı bulmuşlardır. Bazı okullarda “Aynı Öğrencisi” gibi uygulamalarda seçilir olmuşlardır. Böylece sosyal açıdan geliştikleri gibi kabul görme duygusunu tatmışlar, okul deneyimlerini daha istekli geçirir olmuşlardır.
- Ailelere sağlanan danışmanlık hizmetleri ile velilere, özel gereksinimli bir çocukla yaşama, bu durumun getirdiği zorluklarla baş etme gibi konularda katkılar sağlamıştır. Bu destekler, danışma grupları ile çalışmalar şeklinde yürütüldüğü gibi birebir danışmanlık yoluyla da yürütülmüştür. Aileler aldıkları danışmanlık hizmetleriyle direkt rahatlama yaşarken, çocuklarının okul deneyimlerindeki iyileşme yoluyla dolaylı olarak rahatlamışlardır. Okula, öğretmenlere ve diğer çocukların ailelerine karşı olumlu tutum geliştirdikleri gözlenmiştir. Burada en önemli getiri, velilerin kendi çocuklarına karşı tutumlarını daha istendik-sağlıklı bir çizgiye çekilebilmiş olmalarıdır. Velilerin okul idaresi ve okul personeli ile iletişimde iyileşmeler olduğu görülmüştür. Bunun yanında çok kıymetli katkılardan biri de veliler arası iletişimin artmış olmasıdır. Aileler özellikle kendileri gibi, özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerle iletişim kurma imkanı bulmuştur. Bu durum onlarda yalnız olmadıkları duygusu yaratmıştır.
- Verilen beceri eğitiminin sonucu olarak; bir öğrencinin özel eğitim gereksinimli olabileceği şüphesi doğduğu andan itibaren, rehberlik öğretmenin ve okul idaresinin ne yapacağını biliyor olması, idari açıdan rahatlık ve hareket sahası sağlamıştır.

Örneğin; R.Ö.5: “Özel eğitim gereksinimli velilerle yaptığım görüşmelerin ve onlara yaptığım danışmanlığın etkileri arttı.”

R.Ö.6: “Özel eğitim danışmanlığı kapsamında aldığım eğitimdeki farkındalık ve becerilerimle özel eğitim gereksinimli bireylerin velileri ile Aile Destek Grupları oluşturmak benim için yeni bir deneyimdi.”

R.Ö.7: “Özel gereksinimli bireyler ve farklılıklar konusunda, toplantı ve seminer dışında film gösterimleri, destek grupları ve benzeri pek çok yol olduğunu gördüm.”

- Özel Eğitim Danışmanlığı Eğitim Programı sayesinde, BEP birimi ve komisyonların işlevleri hakkında bilgi sahibi olan rehberlik öğretmeni, okul yöneticisi ve görevli diğer öğretmenleri bilgilendirmiş, kurul ve komisyonların çalışmaları daha işlevsel hale gelmiştir.
- Normal gelişim gösteren öğrenciler, özel eğitim gereksinimli arkadaşlarına karşı olumlu tutum geliştirmeyi öğrenmiş, aynı topluluğun birer üyesi olduklarını fark etmiştir. Bu normal gelişim gösteren öğrenci açısından değerler eğitiminin bir bileşeni olan farklılıklara saygı konusunda anlamlı bir gelişme olarak görülebilir. Özel eğitim gerektiren bireyin sosyal uyum becerilerinin artmasında, ayrıştırılan-ötelenen kişi olmaktan çıkıp, kabul gören bir birey olarak algılanıyor olması kilit rol oynamıştır.

Çalışmanın amacı olan “Özel Eğitim Danışmanlığı Eğitim Programı” ile özel gereksinimli bireylere verilen rehberlik hizmetlerinde, okul rehberlik öğretmenlerine “Özel Eğitim Danışmanlığı” becerisi kazandırarak, özel gereksinimli bireylerin okul deneyimlerini mutlu ve verimli geçirmelerini sağlamak konusunda beklentinin üzerinde başarı sağlanmıştır.

06/03/2017- 07/01/2018 tarihleri arasında süren çalışma sonucunda, hedeflenen 10 pilot okulda 10 rehber öğretmene ulaşma konusunda, gönüllülük esasına dayalı hareket edildiğinden 14 rehber öğretmen ile çalışılmış, hedeflenen sayının üzerinde katılım gerçekleşmiştir. Eğitim programına tabi tutulan öğretmenlerin tamamı özel eğitim farkındalığının arttığını belirtmiş ve bu alanda başarı %100 olmuştur. Paydaşlar özel gereksinimli öğrencilerin okul yaşantılarının daha mutlu geçtiği konusunda gözlemlerini aktarmış, bu gelişmenin okul genelinde atmosferi olumlu etkilediğini söylemişlerdir.

6.2.Sürdürülebilirlik ve Yaygınlaştırılabilirlik

Çalışmamız bir eğitim programı geliştirme çalışmasıdır. Geliştirilen bu program, 10 pilot okul 14 rehberlik öğretmenine, eğitim programlarıyla kazandırılmış ve sahada yaptıkları uygulamalar takip edilmiş, izlemelerle zenginleştirilmiştir. Bu donanımına sahip olan rehberlik öğretmenleri, sürecin devamında yeni ekip arkadaşları ve meslektaşlarına edindikleri becerileri aktararak programın uygulanmasının devamını sağlayacakları ön görülmektedir. Dolaylı olarak süreçten olumlu etkilendiği görülen eğitim profesyonellerinin edindikleri donanımı ve bilgi birikimini, karşılaştıkları yeni vakalara ve özel eğitim ortamlarına genelleyerek kullanacak olmaları çalışmanın sürdürülebilirliğini sağlayacaktır.

Ayrıca çalışmanın verimliliği ve işlevselliğinin görülmesinin ardından, sorumluluk sahamızda yer alan 9 ilçe ve 220 okulda aynı uygulamaların yaygınlaştırılması adına çalışmalarımız sürmektedir. Hazırlanan eğitim programının, Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Programı Şablonuna uygun oluşu, ülkemiz geneline yaygınlaştırılabilir olmasını sağlamaktadır. Ayrıca çalışmamızın ürünü olan kitapçık metni ve ilgili dokümanları, merkezimiz web sitesinde (tepebasiram.meb.k12.tr), kullanıma açık durumda bulunmaktadır. Dileyen her kullanıcı bu dokümanlara ulaşarak faydalanabilir.

KAYNAKLAR

- Julie P. Baumberger, Ruth E. Harper. (Çeviren: Ali H. Civelek). Okul Psikolojik Danışmanları İçin Özel Eğitime Gereksinim Duyan Öğrencilere Yardım El Kitabı. Pegem Akademi, 2016
- Milsom, A. (2006). Creating Positive School Experiences for Students with Disabilities. Professional school counseling journal, October 2006, 10(1), 66-72.
- Barnitt, Vicki. (2005). The Power of peers: A Guide to Developing a Peer Support Program for Students with Disabilities (pp.1-84). Florida Department of Education.
- Carolyn Hughes Ph.D., Erik W Carter Ph.d. (2008). Peer Buddy Programs for Successful Secondary School Inclusion.
- Owens, D., Thomas, D., & Strong, L. A. (2011). School Counselors Assisting Students With Disabilities. Education, 132, 235-240.
- Sertan Talas ve Diğerleri. Destek Eğitim Odaları ve Öğretmenler Üzerine Betimsel Bir Çalışma: Tokat İli Örneği. JEE ISSN 2146-2674 Volume 6 Issue 3 2016
- Ornstein, A.C. & Hunkins, F.P. (2014). Eğitim Programı: Temeller İlkeler ve Sorunlar. (Çev. Ed. Asım Arı). Konya: Eğilim Yayınevi

Genelge’de yer alan hükümleri okudum; kabul, beyan ve taahhüt ediyorum.